

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 1 czerwca 2026 r.

Pozycja 62

POSTANOWIENIE z dnia 19 maja 2026 r. Sygn. akt SK 88/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Justyn Piskorski
Wojciech Sych
Andrzej Zielonacki – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 maja 2026 r., skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] w S. o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1, w związku z art. 285 § 1 i 2, w związku z art. 305⁴, w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.)”,
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie”,
- „pomija możliwość przerwania biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżące[j], które[j] przyznano prawo własności nieruchomości zamiennej w stanie wolnym od obciążeń z tytułu bezprawnego wywłaszczenia z prawa własności w czasie PRL nieruchomości, której zwrot nie był możliwy – po przemianach ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r., zgodnie z ustawą z [dnia] 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)”
- z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 6 grudnia 2021 r. (data nadania) Parafia Rzymskokatolicka [...] w S. (dalej: skarżąca) wystąpiła ze skargą konstytucyjną sformułowaną jak w *petitum*.

1.1. Skarga została sformułowana na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest właścicielem nieruchomości, których własność uzyskała na podstawie orzeczenia częściowego Komisji Majątkowej. Na wskazanych nieruchomościach posadowione są linie energetyczne, których właścicielem jest przedsiębiorstwo energetyczne. Skarżąca wezwała przedsiębiorstwo energetyczne do zawarcia odpłatnej umowy o ustanowienie służebności przesyłu oraz wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Uzyskała jednak odpowiedź odmowną. W związku z tym skarżąca wystąpiła do sądu rejonowego o zasądzenie od pozwanego przedsiębiorstwa energetycznego określonej kwoty pieniężnej wraz z ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

Wyrokiem z 30 maja 2019 r. sąd rejonowy zasądził od pozwanego przedsiębiorstwa energetycznego na rzecz skarżącej określoną kwotę pieniężną z ustawowymi odsetkami od 14 sierpnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Apelację od tego wyroku wniosło przedsiębiorstwo energetyczne. Wyrokiem z 17 czerwca 2021 r. sąd okręgowy zmienił zaskarżony wyrok, oddalając w całości powództwo skarżącej. Zdaniem sądu okręgowego, przedsiębiorstwo energetyczne nabyło służebność przesyłu przez zasiedzenie, co nastąpiło 5 grudnia 1990 r., tj. po dwudziestu latach korzystania ze służebności.

1.2. Zdaniem skarżącej, wykładnia kwestionowanych przepisów, przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, zgodnie z którą możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (która została wprowadzona do systemu prawnego dopiero 3 sierpnia 2008 r. przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 116, poz. 731) i doliczenie okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie zawieszenia ewentualnego okresu zasiedzenia służebności gruntowej i przesyłu w czasie, kiedy właściciel nie mógł dysponować własnością swojej nieruchomości wyłączonej w okresie PRL do czasu jej zwrotu po przemianach ustrojowych po 1989 r. w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową przeprowadzonym zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.), narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

2. Postanowieniem z 19 września 2023 r., sygn. Ts 300/21 (OTK ZU B/2023, poz. 340), Trybunał Konstytucyjny nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 13 października 2023 r. poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

4. Prokurator Generalny w piśmie z 20 października 2023 r. poinformował, że postępowanie powinno zostać umorzone wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

5. Marszałek Sejmu nie zajął stanowiska w imieniu Sejmu.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną na każdym etapie – aż do wydania orzeczenia kończącego postępowanie – Trybunał Konstytucyjny bada, czy nie zachodzi którakolwiek z ujemnych przesłanek procesowych, pociągająca za sobą obligatoryjne umorzenie postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych, jak również przesłanek formalnych, wspólnych dla kontroli inicjowanej w trybie skargi konstytucyjnej, wniosku lub pytania prawnego. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia wszystkich warunków jej dopuszczalności (zob. np. postanowienie TK z 1 marca 2010 r., sygn. SK 29/08, OTK ZU nr 3/A/2010, poz. 29 i powołane tam orzecznictwo). Podkreślić również należy, że Trybunał nie jest związany postanowieniem o nadaniu skardze dalszego biegu wydanym na etapie wstępnej kontroli (zob. np. wyrok pełnego składu TK z 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz postanowienie TK z 17 października 2023 r., sygn. SK 27/22, OTK ZU A/2023, poz. 77 i powołane tam orzecznictwo).

2. W *petitum* skargi Parafia Rzymskokatolicka pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Strzyżewie Kościelnym (dalej: skarżąca) jako przedmiot zaskarżenia wskazała następujące przepisy: art. 292 w związku z art. 172 § 1, w związku z art. 285 § 1 i 2, w związku z art. 305⁴, w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, ze zm.; dalej: k.c.).

Dodatkowo skarżąca w uzasadnieniu skargi określiła przedmiot skargi konstytucyjnej, wyliczając następujące przepisy: art. 123 § 1 w związku z art. 175, w związku z art. 292, w związku z art. 172 § 1, w związku z art. 285 § 1 i 2, w związku z art. 305⁴, w związku z art. 352 § 1 k.c., w związku z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.; dalej: u.z.t.w.n.), w związku z art. 61 i art. 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.; dalej: u.s.p.k.), a także art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.; dalej: u.g.g.w.n.) i art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.; dalej: u.g.n.).

Z kolei jako wzorce kontroli skarżąca powołała: art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji.

Zarzuty skarżącej nie dotyczą treści zakwestionowanych przepisów, lecz zostały skierowane przeciwko ich wykładni, ukształtowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, zgodnie z którą możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne

służebności przesyłu w dobrej wierze z doliczeniem okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie przerwania biegu zasiedzenia służebności gruntowej doliczanej do okresu służebności przesyłu w czasie prowadzonego postępowania regulacyjnego przez Komisję Majątkową zgodnie z przepisami u.s.p.k. W ocenie skarżącej taka wykładnia narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

3. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, kwestionowanie wykładni przepisów prawnych (należącej, podobnie jak, np. ustalanie stanów faktycznych, do stosowania prawa) nie jest objęte kognicją Trybunału. Jeżeli jednak określony sposób rozumienia przepisu ustawy utrwalił się już w sposób oczywisty, a przede wszystkim jeżeli znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, to należy uznać, że przepis ten – w praktyce stosowania – nabrał takiej właśnie treści, jaką odczytują z nich sądy mające najwyższy autorytet w Polsce. W tym sensie kognicji Trybunału podlega przepis, ale w określonej interpretacji. Kontrola zgodności z Konstytucją jest zatem dopuszczalna w stosunku do takiej treści przepisu, jaką uzyskał on w wyniku „jednolitej, powszechnej i stałej” wykładni sądowej (zob. wyroki TK z: 28 stycznia 2003 r., sygn. SK 37/01, OTK ZU nr 1/A/2003, poz. 3; 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 51; 28 października 2003 r., sygn. P 3/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 82; 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 85; 18 kwietnia 2018 r., sygn. K 52/16, OTK ZU A/2018, poz. 28; postanowienie TK z 17 maja 2017 r., sygn. SK 38/15, OTK ZU A/2017, poz. 39).

W niniejszej sprawie skarżąca podniosła, że zastosowana przez orzekający w jej sprawie sąd okręgowy wykładnia zaskarżonych przepisów umożliwiła przedsiębiorstwu energetycznemu „zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze i doliczenie do tego okresu zasiedzenia korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z nieruchomości skarżącej w czasie trwania procesu regulacyjnego tej własności w zakresie ewentualnej służebności gruntowej”.

4. Problem dopuszczalności zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu był już przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego. W wydanym w pełnym składzie wyroku z 2 grudnia 2025 r., sygn. P 10/16 (OTK ZU A/2026, poz. 1), Trybunał orzekł, że art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c., rozumiane w ten sposób, że umożliwiają nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa, przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c., w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, są niezgodne z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.

Orzekając w sprawie o sygn. P 10/16, Trybunał podzielił poglądy pytających sądów o istnieniu trwałej, jednolitej i powszechnej wykładni zakwestionowanych przepisów. Tym samym uznał, że kontrola zgodności z Konstytucją tej wykładni mieści się w jego kompetencjach. Skład Trybunału orzekający w niniejszej sprawie jest związany poglądem wyrażonym przez Trybunał w wyroku wydanym w pełnym składzie, co znaczy, że twierdzenie skarżącej o istnieniu jednolitej linii orzeczniczej, zgodnie z którą możliwe było zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. – jako potwierdzone w orzecznictwie Trybunału – zasługiwało na uwzględnienie.

W uzasadnieniu wyroku w sprawie o sygn. P 10/16 Trybunał wskazał, że niekonstytucyjność art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. polegała nie na tym, że ich literalna treść sprzeczna jest z przepisami Konstytucji, lecz na tym, iż dawały one podstawę interpretacji prowadzącej do wykreowania nowej instytucji prawa rzeczowego – służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a w konsekwencji możliwości jej zasiedzenia.

Prawotwórcza wykładnia Sądu Najwyższego, wbrew zasadzie *numerus clausus* praw rzeczowych, doprowadziła do wprowadzenia do systemu prawa rzeczowego nowego rodzaju służebności gruntowej, odbiegającej w swej konstrukcji od klasycznej służebności gruntowej. Wyprowadzona w orzecznictwie sądowym norma powodowała daleko idące ograniczenie prawa własności, naruszające standardy konstytucyjne. W świetle Konstytucji podstawą takiego ograniczenia nie może być nawet najlepiej uzasadniona funkcjonalnie wykładnia (prawotwórcza), lecz wyraźny przepis ustawy. Stwierdzenie przez Trybunał, że nie było możliwe posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu przed datą wejścia w życie przepisów regulujących tę instytucję (tj. przed 3 sierpnia 2008 r.), pociągało za sobą niedopuszczalność zasiedzenia tego rodzaju prawa w tym czasie.

5. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, w sytuacji, gdy zaskarżony przepis był już wcześniej przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału oraz gdy postępowanie zostało zainicjowane przez ten sam podmiot, zachodzi niedopuszczalność wydania wyroku ze względu na powagę rzeczy osądzonej (zasadę *res iudicata*; zob. np. postanowienie z 18 lipca 2011 r., sygn. SK 5/11, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 66). Jeżeli natomiast ten sam przepis został już wcześniej zakwestionowany przez inny podmiot w oparciu o te same zarzuty niezgodności z Konstytucją (a zatem w sytuacji wyłącznie tożsamości przedmiotowej), znajduje zastosowanie zasada *ne bis in idem*, czyli zakaz ponownego orzekania o tym samym. Jak przyjmuje Trybunał Konstytucyjny, brak podstaw do przyjęcia powagi rzeczy osądzonej nie znaczy, że uprzednie rozpoznanie sprawy zgodności z Konstytucją określonego przepisu prawnego z punktu widzenia tych samych zarzutów może być uznane za prawnie obojętne. Instytucją wykształconą w orzecznictwie Trybunału i doktrynie prawnej, w celu zapewnienia stabilizacji sytuacji powstałych w wyniku orzeczenia ostatecznego jako formalnie prawomocnego, jest zasada *ne bis in idem* (zob. np. postanowienia z: 11 grudnia 2019 r., sygn. SK 11/19, OTK ZU A/2019, poz. 72; 15 grudnia 2020 r., sygn. SK 80/19, OTK ZU A/2020, poz. 72; 14 grudnia 2022 r., sygn. SK 32/21, OTK ZU A/2023, poz. 7). Trybunał, co do zasady, przyjmuje, że zaistnienie przesłanki *ne bis in idem* powoduje konieczność umorzenia postępowania z uwagi na zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Mając zatem na uwadze, że w wyroku o sygn. P 10/16 dokonano już oceny zgodności art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, Trybunał rozważył, czy w niniejszej sprawie zaszła ujemna przesłanka procesowa w postaci zakazu ponownego orzekania o tym samym (*ne bis in idem*).

6. Zestawiając przedmiot kontroli oraz treść zarzutów w niniejszej sprawie z przedmiotem kontroli oraz treścią zarzutów w sprawie o sygn. P 10/16, Trybunał stwierdził wystąpienie przesłanki *ne bis in idem*. Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem kontroli w sprawie o sygn. P 10/16 były te same przepisy, które wskazała skarżąca, a więc art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. W niniejszej sprawie powołano związkowo także art. 123 § 1 k.c. określający przerwanie biegu terminu przedawnienia; art. 172 § 1 k.c. normujący przesłanki nabycia własności nieruchomości wskutek zasiedzenia; art. 175 k.c. przewidujący odpowiednie stosowanie do biegu zasiedzenia przepisów o biegu przedawnienia roszczeń; art. 305⁴ k.c., zgodnie z którym do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych; art. 352 § 1 k.c. stanowiący o tym, kto jest posiadaczem służebności; art. 35 u.z.t.w.n. regulujący możliwość zakładania i przeprowadzania na nieruchomościach określonych ciągów, przewodów i urządzeń, prawo dostępu do nich, a także wywłaszczenie takiej nieruchomości; art. 61 i art. 63 u.s.p.k. stanowiące odpowiednio o wszczęciu postępowania regulacyjnego i sposobach regulacji spraw majątkowych; art. 70 ust. 1 u.g.g.w.n. dotyczący

wymogu zezwolenia na zakładanie i przeprowadzanie na nieruchomościach określonych ciągów, przewodów i urządzeń oraz art. 124 ust. 1 u.g.n. normujący ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości przez udzielenie zezwolenia na zakładanie i przeprowadzenie na nieruchomości określonych ciągów, przewodów i urządzeń. Wymienione przepisy nie zmieniły jednak treści normatywnej przedmiotu kontroli w stosunku do przedmiotu kontroli w sprawie o sygn. P 10/16. Kluczowe znaczenie w obydwu sprawach, w związku ze sformułowanymi zarzutami, miała bowiem kwestia samej dopuszczalności nabycia przez przedsiębiorstwo przesyłowe lub Skarb Państwa w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a nie przesłanek jej nabycia. Powołanie tych przepisów w rozpatrywanej sprawie w istocie nie miało związku ze stawianymi zarzutami, dlatego postępowanie w tym zakresie należało umorzyć ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Odnosnie do tożsamości wzorców kontroli, należało zauważyć, że w niniejszej sprawie skarżąca wskazała jako wzorce, poza art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, także art. 21 ust. 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 Konstytucji, które nie były wzorcami w sprawie o sygn. P 10/16. Niemniej, orzeczenie o niezgodności przedmiotu kontroli z jakimkolwiek wzorcem sprawia, że kolejna ocena tego przedmiotu z innym wzorcem jest pozbawiona racji, a cel kontroli konstytucyjnej w postaci derogacji zakwestionowanej normy zostaje osiągnięty (zob. postanowienie TK z 16 grudnia 2025 r., sygn. SK 106/22, OTK ZU A/2026, poz. 9).

Jak stwierdził Trybunał, zarzuty sformułowane przez skarżącą były tożsame z zarzutami już rozpatrzonymi w wyroku w sprawie o sygn. P 10/16, którego następstwem była utrata mocy obowiązującej normy zaskarżonej w niniejszej sprawie. Tym samym zaktualizowała się ujemna przesłanka procesowa *ne bis in idem*, obligująca Trybunał do umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK ze względu na zbędność wydania wyroku.

Podkreślić należy, że w szeregu spraw dotyczących tego samego zagadnienia konstytucyjnego Trybunał umarzał postępowanie (por. postanowienia z 19 maja 2026 r., sygn. SK 88/22 i SK 16/25).

Z przedstawionych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.